

עין משפט
גזר מצוה

גז א מיי פ"ב מהל' שפירות הל' ח סמג עשין פ"ט טוש"ע ח"מ ס' רמ"א סעיף ב':

גז ב מיי פ"ג מהלכות מביה הל' ו ועיין גמ"מ סמג עשין פ"ט טוש"ע ח"מ ס' קצת סעיף ה':

גז ג ד מיי שם סמג שם טוש"ע ח"מ ס' רד סעיף ב':

גז ה מיי פ"יב שם הל' ב ט סמג עשין פ"ט טוש"ע ח"מ ס' רכ סעיף ב' טו:

ס ו מיי שם הל' ה

טוש"ע שם סעיף ז:

סא ז ח מיי שם הל' ב ועי' גמ"מ ונחלת

משנה טוש"ע שם סעי' ב:
סב ט מיי שם ועיין שם טוש"ע שם סעי' ג

סג י מיי שם הל' ו

טוש"ע שם סעיף ז סעיף ח:

רבינו חננאל

פֿיסקא ר' שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה: תניא ר' שמעון אומר אימתי בזמן שהכסף ופירות ביד מוכר ופירות ביד כסף ביד מוכר ופירות ביד לוקח, לא בידו ממש אלא ברשותו כגון שהיה' עליית לוקח מושכרת למוכר ואמר לו מכרתי לך הפירות שיש לי בעלייתך וקיבל המעות כיון שהפירות ברשות הלוקח קנה ואין המוכר יכול לחזור בו רבי. ההוא דיהי' זוויי אחסרא שמע דקא בעי למינסביה דבי פרוק רופילא פ' יוצב' כורבים אנס, אמר להו אהררי לי זוויי לא בעינא חמרא אמר ליה רב חסדא ללוקח אי תהדר בו א' קביל עלך מי שפרע והא לא משכת דכרךך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות. כשם שהמוכר חוזר כך לוקח חוזר: **מתני'** האוצאה ד' כסף מבי"ד כסף לסלע שותה למקח. איתמר רב כהנא אמר שתות מקח שנינו ולא שתות מעות. ושמואל אמר שתות מקח והוא הדין לשתות מעות שכן זה ובין זה אוצאה היא. כולי עלמא שוו ד' בה' ושהו ד' בו' כיון דבתר מקח אוליגן אונאה היא. כי פליגי שוה ד' בו' שוה ד' בו' לרב שוה ד' בו' ביטול מקח הוא דהא חומשא דמקח הוא ושהו ד' בו' כיון דפתח' משתות [הוא] מחילה היא. ושמואל אמר לא הוי ביטול מקח אלא אם מכר שוה ד' בו' דבין לגבי המעות ובין לגבי המקח יתר משתות הוא וזהו פירוש משני צדדין. וכן שוה ד' בח' הוא פחו' [משתרין] משני צדדין לפיכך היא מחילה. ומקשינן ממתני' תנן האונאה ד' כסף מבי"ד כסף לסלע שתות למקח מאי לאו דובין שוה ד' בכ"ד שוה ד' בו' וש"מ שתות מעות נמי שנינו. ופריך רב כהנא לא בגין דובין שוה כ"ד (בכ"ה) [בכ"ח] שוה ד' בו' והוא שתות למקח. ואקשי' עליה תוב כי האי גוונא מדביר ר' טרפון ופרקי' לטעמיה. וקי"ל כשמואל דתניא כוותיה דתניא מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצר מכר לו שוה חמשא בששה מי נתנאה לוקח ידו על העליונה רצה אמר לו תן לי מה שאוניתינו וכן אם מכר לו שוה ששה בחמשה מי נתנאה מוכר ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מה שאוניתינו:

ממ:

בבבדי שיראה לתגר או לקרובו. וא"ת א"כ נמת דצריך לשיעורים דפעמים שהם רחוקים ממנו ופעמים שהם קרובים וי"ל דלעולם יש שיעור אחד לפי מה שמזוי רוב פעמים שיוכל להראות לתגר או לקרובו ואם הם קרובים או רחוקים בשביל כך לא יתנו לו שהות לא פחות ולא יותר: **לשתות** מעות נמי שנינו. אפילו למאן דלמגר שמות מעות שהאונאה והטעות תלויה במקח אבל מעות אין אונאה וטעות תלויה בהם שאין צריכין שומא': **ישוי** חמשא בשיהא בטול מקח הוי. וא"ת מנא לן הא דלמא הא הוי נמי שמות מקח דהוי שמות מלצר וש' לומר דמסתמא אית לן למיזל בתר שמות שוה המקח שהאונאה והטעות תלויה צו ועוד דכשנתאנה מוכר לא תמלא שמות מלצר דשוי שימא בחמשא היינו שמות מלגיו: **ש"מ** שתות מעות נמי שנינו. וא"ת אס כן מאי שמות למקח דקמי' מתניתין וי"ל דמפרש היינו אונאה שמות שניהם במקח ^א ומימיה דלשמוק משמות למקח:

תנן הורה רבי טרפון ב"ה. תימה מה הוסיף להקשות מסיפא ממה שהקשה כבר גרישא':

אף

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

אמרי ליה **והא** אמרו **ליה רננן** לרבא. רבינא אמר להא מילתא אמרתי לו להווא מרבנן היכי אמרת דלאו חזרת מקח וממכר הוא והא אמרו ליה רננן לרבא איצעי ליה לקבל מי שפרע: **אימסי**. יש חזרה דדבר: **זומן שהכסף ופירות ציד המוכר**. דיכול מוכר

לחזור צו דאוקמיניהו רננן ברשותיה לחזרה כי היכי דליטערה ולזלי: **מפני שכספו צידו**. משמע שהלוקח קיבל כבר כספו: **פשיטא**. הרי משיכה יש ואפילו רננן מודו: **מושכרם ציד מוכר**. והיו הפירות מונחין ציד הלוקח ולא שמקנה לו חזירו בנתינת המעות דכיון דקיבל השכר נקנה המקוס למוכר כל ימי השכירות וחזירו של מוכר הוא ^א אלא ר' שמעון אית ליה מעות קונות דצר תורה כדאמרנין (לעיל דף מז:.) ומשיכה תקנתא דרננן היא והכא לא איטריך' תקנתא דטעמא מאי תקון רננן כו': **א"נ שמא ספול כו'** לא גרס ליה. ^א אלא לישנא אחרינא הוא והא היא: **פרוק**. שם השכ' **רופילא**. משנה למלך: **דדוך שסקנו משיכה**. לחזור צו המוכר כל זמן שלא משך הלוקח: **כך פיקנו משיכה**. לחזור צהן הלקוחות: **בתנאי' האונאה ארצעה כסף**. מעות כסף שהם שש דדינר: **מעשרים וארצעה כסף לסלע**. אם היה המקח גדמי הסלע שהוא כ"ד מעות דהשתא היא אונאה שמות למקח חייב להשיב לו כל אונאתו ארצעה כסף: **עד מתי מותר להחזיר**. מי שנתאנה. והא דנקט לשון מותר לאשמועינן דליכא אפילו מי שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: **עד כדי שיראה המקח לפגר או לאחד מקרוביו**. ואם שהה יותר מחל על אונאתו: **ושמחו סגרי לוד**. שהיו צקאיין בסחורה ומוכרין. **ציוקר: גמ'** **ססוס מקח שנינו**. דוקא קמי' מתני' שמות למקח שאלם האונאה שמות לשויו של מקח היא אונאה אבל אם פחות או יותר היא אף על פי שישנה שמות אצל מעות שנתן זה אין זה קרוי שמות להיות צו דין אונאה. וזהו דין אונאה שמות להיות המקח קיים ואין אחד יכול לחזור אלא מחזיר אונאה אבל אם פחות משמות מחילה היא ואין מחזיר לו כלום ואם יותר על שמות שניהם חוזרין אפי' רצה להחזיר לו האונאה הרשות ציד שניהם לחזור הכי מוקמינן לה לקמן (דף כ:.) **ושמואל אמר ססוס מעוס נמי שנינו**. מתני' דקמי' שמות למקח לאו אשוי של מקח דוקא קאי אלא כל התנאי קרוי מקח וכל כד שאתה מואל שם שמות

אונאה צין לצד מעות צין לצד שויו של חפץ יש שם אונאה ואין כאן לא מחילה ולא ציטול מקח. והשתא מפרש פלוגתייהו: **שוי שיסא בחמשא**. ונתאנה מוכר או שוי שימא בשצעה ונתאנה לוקח: **כולי עלמא**. צין לרצ צין לשמואל אונאה הוא דהא שמות היא לצד מקח ושמואל שמות מעות נמי קאמר וכל שכן שמות מקח: **כי פליגי שוי חמשא בשיסא**. ונתאנה לוקח בזוז שהוא חומש למקח ויותר משתות הוא זה אבל אצל מעות שנתן שמות הוא. אי נמי שוי שצעה בשימא ונתאנה מוכר בזוז לגבי מקח אין כאן שמות אלא שביעית ופחות משתות היא ולגבי מעות הוי שמות: **אידי ואידי**. צין שוי שצעה בשימא צין שוי חמשא בשימא: **משני צדדין**. בחדא משני צדדין: **מאי לאו דוצין שוי עשרים צעשרים וארצע**. ונתאנה לוקח דהוה ליה חומש לגבי מקח ארצעה הוי חומש של עשרים וקרי ליה אונאה ולא קרי ליה ציטול מקח: **לא דוצין שוי עשרים וארצע צעשרים**. דהוה ליה שמות למקח: ופרכינן ומי נתאנה מוכר. בתמיה: **לא שנו. דבכדי שיראה ותו לא אלא לוקח: אבל אם נתאנה מוכר לעולם מוכר חוזר**. ולקמ"א מפ' טעמא: **אלא דוצין כו'**. דהוה ליה שמות למקח ונתאנה לוקח: **סניא כווסיה דשמואל**. דצין שמות מקח צין שמות מעות: **מי שסוטל עליו. מי שהאונאה עליו מי שנתאנה:**

שוה

דאמר ר' חייא גוונא מדביר ר' טרפון ופרקי' לטעמיה. וקי"ל כשמואל דתניא כוותיה דתניא מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצר מכר לו שוה חמשא בששה מי נתנאה לוקח ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מה שאוניתינו:

מסורת הש"ס

א) [עירובין מ. וש"נ],
ב) [תמיד ובי' מיוסר],
ג) לעיל דף מז: [וש"נ],
ד) [לעיל מז:א, ט] [לקמן נה:א, ו] [גי' ר"ף ורמ"ש ומ"א ושאלתות רב כהנא],
ו) [לקמן נ: נה:א, ט] [נ"א דל"ה, טז] [דף נה:א,]

—❧—

הגהות הב"ח

א) במשנה ואמר להם כל היום: (ב) פ"ש"ש ד"ה מושכרת ובי' וחזירו של מוכר הוא. י"ב עיין לקמן דף ק"צ מוקי לה דוקא בחזר דמשכר ומורא דלתו מעלתא וע"ש:

—❧—

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ש"ם ובי' והימה להשתוק בששתה לבקתי. עיין בתשו' מהרי"י לבית לוי ס' ו:

—❧—

מוסף רש"י

שומא יאמר לו. המקבל מעות, נשפרש חטיך בעליה. אי ממכרמי ליה דליקה לאשרת לאזילניה, סגר לא בשטיפתן אפסוד ולא נהכלמן אשכנר, להכי אוקמיניהו ברשותיה להיות הספר השריפה עליו והשכר לחזור אם נתיקרו, דלימסר נפשיה לאזילניהו (קדושין וכו"ט) ערובין פ:א ממשיה להו יצמייה (וחזין פ:ב) בדרך שתיקנו שכן כי מוקמת לחזרה נמי ברשות לוקח מסר נפשיה המוכר וטרדה ומזיל שאלם יראה הלוקח דליקה בלא יאמר מחזרי צי (יעריל חזו), לא שנו. בכדי שיראה אשאל לוקח. שמקחו צידו יכול להראותה, אבל מוכר לעולם חוזר. שאין צידו מה להראות ולמקח איש מכיר כהנאתו עד שיראה טעית אחרת כדמוסיה נמכרת גדמיס יקריס, הלכך לעולם חזר אס לא נתיקרו טעיות צינטיס (קדשון ג:).

^[1] ויכ"ה המדכרדי והר"ן מנדחשיו כאן בשמו של רבנו ז"ל דנכס"ג צריך לקבל מי שפרע והכא צבי" ס' ר"ד וחלא דכעת המוס' לעיל דף מז ע"ב ד"ה אי ע"ש: